

Luctor et emergo in Saksen

In het familiewapen van de Prinz en Prinzessin zur Lippe zou de spreuk Luctor et Emergo niet misstaan. Ondanks massale tegenwerking is het hen in relatief korte tijd gelukt om zich met Weingut Schloss Proschwitz als eerste Saksische wijngoed in 1996 een plaats te veroveren in de elite van Duitse wijnproducenten, de VDP.

Oud geslacht

De familie Zur Lippe stamt af van Germaanse adel en werd begin 12^e eeuw als landsheerlijke familie voor het eerst vermeld. Tot 1918 behoorden de Zur Lippes tot de regerende vorstenhuizen van Duitsland en ze zijn verwant aan vele families in de hoogste Europese adel. De huidige Prinz en Prinzessin zijn in de 3^e of 4^e graad verwant aan de familie Zur Lippe Biesterfeld, via Christian Prinz zur Lippe Biesterfeld-Weissenfeld.

Ondernemers

De familietak waar Dr. Georg Prinz zur Lippe bij hoort, heeft zich begin 18^e eeuw in Saksen gevestigd, waar ze bij de belangrijkste ondernemersfamilies werd gerekend. De grootmoeder van Georg had 5.000 mensen in dienst. Tot 1945 woonde de familie Zur Lippe op het Schloss. In dat jaar werden de familiebezittingen door de communisten zonder vergoeding onteigend. De familieleden werden om ideologische redenen in verschillende kampen en gevangnissen opgesloten en later naar West-Duitsland uitgewezen. Dr. Georg Prinz zur Lippe (1957) woonde en werkte als bedrijfsleider van een Japanse personeelsagentschap in München. Hij promoveerde als landbouweconoom. Hij trouwde in 1995 met tv-journaliste Alexandra Gerlach, die zich sindsdien Alexandra Prinzessin zur Lippe mag noemen.

De DDR periode

Na de onteigening van landgoed en opstallen in 1945 kwam een deel van de Oostduitse wijngaarden in handen van het staatsbedrijf LPG (Landwirtschaftlichen Produktions-Genossenschaft) Wilhelm Pieck, een boerenorganisatie met kwantiteit in plaats van kwaliteit als doelstelling. De rest werd enerzijds opgedeeld in kleine percelen, die werden bewerkt door de leden van Winzergenossenschaften, en anderzijds bestemd voor woningbouw.

De communisten concentreerden zich op vlakke percelen, want daar konden de Russische tractoren met hun brede wielbasis gemakkelijk manoeuvreren. Terrassen en steile hellingen werden verlaten, daar was de wijnbouw veel te lastig en het rendement te klein. De bodem werd doordrenkt met kunstmest, om een zo hoog mogelijk rendement te krijgen, ongeacht van welke druivenrassen.

Weingut Schloss Proschwitz – Prinz zur Lippe

Dit 800 jaar oude wijngoed, in het hart van het aan de Elbe gelegen Anbaugebiet Sachsen, komt de eer toe het oudste en grootste private wijngoed van Oostduitsland te zijn. De wijngaarden waren van der midden 12^e eeuw tot de reformatie in bezit van de bisschop van Meissen. Het Schloss bevindt zich in Proschwitz, dat vroeger een dorp was (Prosch betekent berg), maar is nu een deelgemeente van Meissen is. Een 500 jaar oude kelder en een beeld in het park herinneren nog aan ridder Egbert von Proschwitz. Het riddergoed werd verwoest in de 30-jarige oorlog.

Het wijnbedrijf is niet gevestigd in Proschwitz maar in Zadel, een stadsdeel van Diera-Zehren. Hier kocht Georg in 2000 de 300 jaar oude Vierseithof Einzellage, een groot pand, dat hij eveneens volledig restaureerde. Naast de moderne winery is er een pension

met tien kamers en twee vakantiewoningen, de eigen vintothek en een restaurant. In totaal heeft Georg ruim 10 miljoen euro geïnvesteerd, merendeels met geleend geld.

Boycot

In 1990, een jaar na de val van de Berlijnse muur, besloot de toen 30-jarige Georg om wijnproducent te worden. Hij kocht in een bestaande wijngaard van de LPG de eerste wijnstokken, op een voormalig familieperceel dat zijn vader excellent vond. Hij moest daarbij 12 mensen overnemen die voor de LPG Wilhelm Pieck werkten, maar kon de grond nog niet kopen. De eerste tijd had hij geen woonvergunning en sliep op een veldbed in een schuur naast de wijngaard. Deze schuur is nu piekfijn gerenoveerd en doet dienst als proeflokaal. Van de eerste oogst liet Georg in Franken wijn maken. Beetje bij beetje kocht hij meer wijngaarden aan, betaald met geld dat hij ontving voor consultantwerk in Sachsen. Dit advieswerk blijft Georg erbij doen, naast zijn activiteiten als wijnproducent.

De bevolking had een hekel aan 'Wessies', zeker als ze ondernemer waren en bovendien prins. Ze waren doodsbang dat Georg hen land zou afnemen. Hij werd dan ook voortdurend in alles tegengewerkt en voelde zich ongewenst. Telefonische bedreigingen,

kapot gestoken autobanden en een mislukte poging tot een gasontploffing kwamen op zijn weg. Maar door stug vol te houden en zich open en onbevangen op te stellen, heeft hij zijn gelijk langzaam bewezen en respect opgebouwd. Vrienden zijn ze nog niet, maar hij wordt nu geaccepteerd. Dat Georg 89 mensen in dienst heeft, van wie velen afkomstig van de vroegere LPG, is immers goed voor de werkgelegenheid.

Renovatie van het Schloss

Het Schloss kreeg allerlei maatschappelijke bestemmingen. Tot 1971 was het een sanatorium, compleet met ziekenbarakken. Daarna werd het een school voor lichamelijk- en geestelijk gehandicapten. Schloss Proschwitz ziet er nu perfect en als nieuw uit. Maar dat heeft veel voeten in aarde gehad. Georg werd jarenlang met de nek aangekeken en tegengewerkt door de plaatselijke bevolking en overheid. De Landkreis wilde het uit 1704 daterende Schloss aan iedereen verkopen, maar niet aan hem. De poort werd met kettingen afgesloten om te voorkomen dat hij het terrein zou betreden.

Na zeven jaar van pogingen en evenzovele afwijzingen om het volkomen verwaarloosde Schloss te kopen, deed zich in 1996 plotseling een unieke kans voor. Plotseling kwam het op de markt voor 1,25 miljoen D-Mark, inclusief een verplichting tot renovatie. Georg beseftte dat hij geen keus had. Immers, zijn wijnen droegen het label Schloss Proschwitz en hij wilde niet afhankelijk zijn van een externe investeerder. Tot zijn verbazing kreeg hij een optie van een week, onder het motto slikken of stikken. Het werd een hectische week, maar het lukte op de valreep om – dankzij de goede resultaten van het wijnbedrijf - de financiering rond te krijgen en het pand te kopen.

Pas in 2000 kwam er financiering, mede door een subsidie van monumentenzorg, voor de verbouwing van het uitgewoende en zwaar verwaarloosde pand. Deze duurde vele jaren en heeft zeker net zoveel gekost als het pand, maar het resultaat mag er zijn. Stap voor stap en met veel gevoel voor detail werd alles in de oude staat hersteld en met veel smaak ingericht, inclusief het uitgestrekte park met zijn monumentale trappen. Achter in het park werd een kleine wijngaard aangelegd met *pinotin*, een nieuw ontwikkeld rood druivenras dat schimmeltolerant is. De familie woont bewust niet op het Schloss zelf, maar aan de overzijde in het tuinhuis, op een bescheiden 60 m².

Wijngaarden

Het huidige bezit aan wijngaarden bedraagt 90 hectare, waarvan de wijnstokken 1 tot 25 jaar oud zijn. De 51 ha grote Einzellige **Schloss Proschwitz** is exclusief bezit van het gelijknamige wijngoed. Verder bezit Schloss Proschwitz de 36 ha grote Einzellige **Heinrichsburg** te Seusslitz. Als laatste werd in 2008 de wijngaard **Kloster Heilig Kreuz** aangekocht. Ze ligt ten noorden van Meissen aan de overkant van de Elbe, waar deze een bocht maakt. Deze wijngaard behoorde vroeger toe aan een Benediktijner klooster, waarvan nu slechts een ruïne over is.

De gunstige ligging van de wijngaarden op het zuiden, het microklimaat aan de Elbe en de ideale bodemcombinatie van löss-leem op rode granietrotsen zijn de grote troeven van Weingut Schloss Proschwitz. Door de 6 meter dikke laag löss-leem ontstaan wijnen met veel fruit, terwijl het graniet de wijnen lengte en kracht bezorgt. Deze bodem is minder geschikt voor riesling, maar des te meer voor pinot rassen, in Duitsland *Burgundersorten* genoemd. De wijngaarden bevinden zich op hellingen, die variëren van 10 tot 25%. Ze bieden uitzicht op het pittoreske stadje Meissen, waar zich de beroemde porseleinfabriek bevindt.

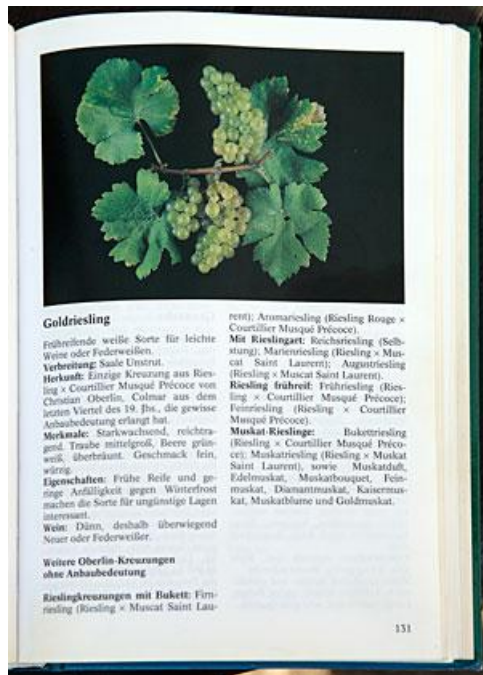
De wijngaard Proschwitzer Katzensprung, op 200 m van de Elbe en 200 m hoogte

Druivenrassen

Op Weingut Schloss Proschwitz worden circa 40 wijnen gemaakt van in totaal 14 druivenrassen. 80% is wit: grauburgunder, weissburgunder, müller-thurgau, riesling, elbling, traminer, scheurebe, traminer en goldriesling. De rode druivenrassen

spätburgunder, dornfelder, frühburgunder, regent en dunkelfelder vormen de overige 20%.

In samenwerking met de Universiteit van Dresden en het Probeanstalt van Pilitz (afdeling plantkundig onderzoek) wordt onderzoek gedaan naar bodems en druivenrassen. Met de universiteit van Geisenheim wordt samengewerkt op het vlak van gistculturen en klonen. Weingut Schloss Proschwitz heeft een eigen laboratorium.

Milieuvriendelijk

Tussen de wijnstokken staat begroeiing. De wijngaard wordt terughoudend bemest met compost, paardenmest, druivenschillen en zo nodig kalium. Spuiten wordt zo min mogelijk gedaan. Om nuttige insecten te ontzien worden geen insecticiden gebruikt, maar maakt men gebruik van een insectenbibliotheek, waar insecten kunnen worden

besteld die hun schadelijke collega's moeten aanvallen. De inzet van fungiciden tegen schimmels is echter onvermijdelijk. Maar het gaat verder. Op een stuk van 8 hectare vinden sinds 2010 proeven plaats die op termijn moeten leiden tot biologische wijnbouw. In de wijngaard wordt geen groene oogst verricht, maar er worden zo nodig aan een kant wel bladeren verwijderd, waarbij rekening wordt gehouden met mogelijke zonnebrand van de druiven.

Klimaat

Sachsen heeft een landklimaat met 1.800 zonne-uren en circa 600 mm neerslag per jaar. De lange winter is streng, waardoor de wijnstok rust kan krijgen. Soms ligt er in maart nog sneeuw en midden oktober al weer, vaak gepaard met nachtvorst. Het voorjaar in Sachsen is lang en de zomer is kort. Maar 's zomers is er een flink verschil in dag- en nachttemperatuur, waardoor een goede aromaontwikkeling ontstaat. Eind april 2011 – het moment van ons bezoek – werd het plotseling prachtig weer, met temperaturen tot 26°C. De natuur explodeerde.

Nachtvorst

Maar in mei is er nog steeds kans op nachtvorst. Maatregelen als sproeien worden tot nu toe niet genomen. Wel wordt bij het snoeien de naar boven gerichte tak niet afgeknipt, waardoor deze als een soort verzekering bij nachtvorst fungeert. Na onverhoopte nachtvorst wordt de onderste tak, die bevroren is geweest, afgeknipt. Als er na verloop van tijd geen nachtvorst is opgetreden, wordt de bovenste tak later alsnog afgeknipt. De voet van de wijnstokken wordt bedekt met grond, om deze gevoelige plek tegen nachtvorst af te schermen.

Oogst en productie

Er wordt voornamelijk met de hand geplukt, maar soms wordt de oogstmachine ingezet. Dat is vooral het geval als er slecht weer in aantocht is. Schloss Proschwitz produceert 500.000 flessen per jaar, 80% witte wijnen en 20% rode. Hiervan wordt nog niet veel geëxporteerd. In Nederland zijn enkele particuliere klanten. In Het streven is om naar een jaarproductie van 800.000 flessen te gaan. 2007 is het gelukt om een Beerenauslese te produceren, en in 2005 zelfs een Eiswein.

Alexandra Prinzessin zur Lippe

Anbaugebiet Sachsen

De wijngaarden van Sachsen nemen met 500 hectare slechts 0,2 % in beslag van het totaal in Duitsland. Op het meer westelijk gelegen Anbaugebiet *Saale-Unstrut* na is Sachsen het meest noordelijke Duitse wijngedebied. Het gemiddelde rendement in Sachsen bedraagt 59 hl/ha. De Winzergenossenschaft van Sachsen is belangrijk voor de streek - ze zorgt ook voor de marketing - maar ze heeft 2000 leden, en dat zijn er te veel. Hierdoor is het voor de leiding nauwelijks mogelijk om goede en frequente controles uit te oefenen op het naleven van de voorschriften. De 55 km lange *Weinstrasse* loopt van Pirna via Dresden, Radebeul en Meissen tot de idyllische wijndorpjes rond Diesbar-Seusslitz.

VDP

In 1996 werden de voortdurende inspanningen beloond met het lidmaatschap van de VDP, het gerenommeerde Verband deutscher Prädikats- und Qualitätsweingüter, als

eerste Saksische wijngoed. Dat was voor het bedrijf een doorbraak, zeker qua publiciteit. Het werd niet meer beschouwd als een 'garage wijngoed'.

Gedistilleerd

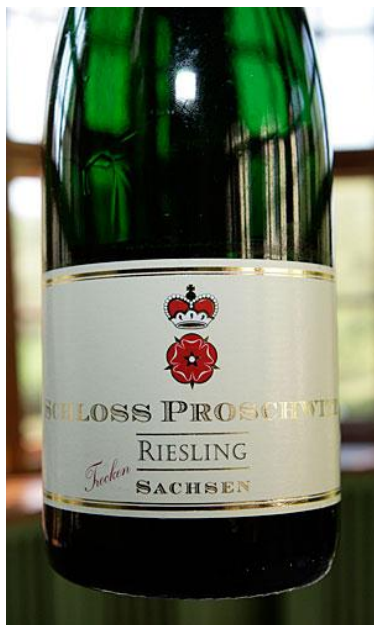
De *Meissner Spezialitätenbrennerei Prinz zur Lippe* in het plaatsje Reichenbach bij Dresden stookt van regionale fruitsoorten, wijn en druivenmoer een serie distillaten. In 2012 komt de eerste whisky op de markt, die sinds 2002 op vat ligt te rijpen. Duurste distillaat is met € 70 per fles de *Tresterbrand aus Traminer-Eiswein*.

Wilhelmus

Evenementen op het Schloss zijn een flinke bron van extra inkomsten geworden. De organisatie daarvan is in handen van de Proschwitzer Event Agentur Prinzessin zur Lippe GmbH. Bruiloften, wijnavonden, excursies in de wijngaarden, seminars, kerstvieringen en talrijke concerten zijn voorbeelden van de 4.000 activiteiten die jaarlijks plaatsvinden.

Op Koninginnedag is Schloss Proschwitz de locatie voor een groot feest. Behalve wijnproducent is Georg namelijk Honorair Consul van Nederland. Talloze Nederlanders uit de hele streek, waaronder veel ondernemers, zijn dan aanwezig in oranje outfit. Het Wilhelmus klinkt, de wijn vloeit en de bloemen zijn oranje. Dit feest heeft in enkele jaren een grote bekendheid gekregen.

Geproefde wijnen

7+ Riesling Jahrgangssekt 2008, Weingut Schloss Proschwitz

Van 100% riesling. Traditionelle Flaschengärung (méthode traditionnelle). Van een bodem met een hoog gehalte aan löss. Relatief vroeg geoogst om zuurgraad te behouden. Op het etiket is de Lippische rose afgebeeld uit het familiewapen. De sektproductie wordt uitbesteed aan Sektgalerie Am Turm (Pfalz), omdat de hoeveelheid van 5% van de totale productie te weinig is om in eigen beheer te doen. Fijne mousse met kleine bellen. Tamelijk breed, vet en rijp, met aangename zuren en een goede materie.

7- Goldriesling Kabinett 2010, Weingut Schloss Proschwitz

Kruising van riesling en courtillier musqué précoce. Specialiteit van Sachsen, ruim 16 ha is hiermee beplant. Laat bloeiend, vroeg rijpend, kort groeiseizoen. Zeer bleek, vrijwel geen kleur. Elegante geur, iets medicinaal. Sappige, zilte smaak van wit fruit met hoge zuurgraad. Enkelvoudig.

7 Müller Thurgau Kabinett 2010, Weingut Schloss Proschwitz

Sachsen is trots op zijn müller thurgau en de druif wordt hier dan ook niet rivaner genoemd. 2010 was hier een goed jaar voor müller thurgau. Dit druivenras heeft in 2010 geen hagel gehad en de fysiologisch rijpe druiven werden vóór de stortbuien (170 liter per m²) in drie dagen binnengehaald. Meer kleur en geur dan de Goldriesling. Ingetogen geur van reine claudes en appel. Karaktervolle smaak met zuiver fruit en goed extract. In de finale wat muskaat, maar niet bitter. Prima.

7+ Riesling Kabinett 2009, Weingut Schloss Proschwitz

In januari 2009 daalde de temperatuur plotseling van min 6 naar min 26 graden. Veel wijnstokken bevroren - bij sommige wijnboeren 80% - en de oogst was de helft kleiner dan normaal. De kwaliteit is echter zeer goed. Vrij diep geconcentreerde geur, nog gesloten, met veel fruit. Zeer strakke smaak met sterke zuren en veel materie. Alles is fijn in balans. Krachtige mineralen komen terug in de tamelijk lange finale. Geen firne.

7,5 Weissburgunder Spätlese 2009, Weingut Schloss Proschwitz

Van stokken die in 2005 werden geplant in de wijngaard Kloster Heilig Kreuz. 13% alc.

Neus van volrijp fruit met verfijnde minerale levendigheid. Sappige smaak met fraaie balans, waarbij de alcohol niet overheerst. Opvallend elegant, met structuur door goede zuren. Zeer geslaagd.

7 Rosé 2010, Weingut Schloss Proschwitz

Van regent en dornfelder. Geen inweking op de schillen maar langzaam geperst, want het sap van dornfelder heeft voldoende kleur. Lichte frambozenrode kleur. Fruitige geur van aardbeien, kersen en frambozen. Sappige, vlezige smaak met voldoende ruggengraat en een lichte kruidigheid. Prima om nu te drinken.

8 Spätburgunder 2008, Weingut Schloss Proschwitz

Rendement 18 hl/ha. Vergist op tank met 3-4 weken naweking op de schillen. Opvoeding op barrique gedurende 20 maanden. Schloss Proschwitz maakt sinds 1996 rode wijn en wil met deze wijn bewijzen dat een spätburgunder uit Sachsen veel kwaliteit heeft. Lichte tot zeer lichte robijnrode kleur, zonder een spoor van evolutie. Prachtige geur van kersen met elegante aspecten. Ook de smaak is zeer overtuigend en gebalanceerd.

Veel karakter en enige complexiteit. Het bewijs is hiermee overtuigend geleverd.

Dr. Georg Prinz zur Lippe

Weingut Schloss Proschwitz - Prinz zur Lippe heeft in Nederland (nog) geen importeur.

<http://www.schloss-proschwitz.de>
www.weinbauverband-sachsen.de/de/index.html
<http://www.jvetter.de>
[http://de.wikipedia.org/wiki/Sachsen_\(Weinbaugebiet\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Sachsen_(Weinbaugebiet))
<http://www.wein-ziele.com/articles.php?weinregionen?sac>